

Projekt

z dnia 11 października 2024 r.

Zatwierdzony przez

Michał Rytel

**UCHWAŁA NR
RADY MIEJSKIEJ W ZAWADZKIEM**

z dnia 2024 r.

w sprawie określenia wysokości stawek podatku od nieruchomości

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 8 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2024 r. poz. 1465) oraz art. 5 ust. 1 i 4 ustawy z dnia 12 stycznia 1991 r. o podatkach i opłatach lokalnych (Dz. U. z 2023 r. poz. 70 z późn. zm.) Rada Miejska w Zawadzkim uchwala, co następuje:

§ 1. Określa się wysokość rocznych stawek podatku od nieruchomości:

1) od gruntów:

- a) związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej, bez względu na sposób zakwalifikowania w ewidencji gruntów i budynków - 1,36 zł od 1 m² powierzchni,
- b) pod wodami powierzchniowymi stojącymi lub wodami powierzchniowymi płynącymi jezior i zbiorników sztucznych - 6,84 zł od 1 ha powierzchni,
- c) pozostałych, w tym zajętych na prowadzenie odpłatnej statutowej działalności pożytku publicznego przez organizacje pożytku publicznego - 0,69 zł od 1 m² powierzchni,
- d) niezabudowanych objętych obszarem rewitalizacji, o którym mowa w ustawie z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji i położonych na terenach, dla których miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego przewiduje przeznaczenie pod zabudowę mieszkaniową, usługową albo zabudowę o przeznaczeniu mieszanym obejmującym wyłącznie te rodzaje zabudowy, jeżeli od dnia wejścia w życie tego planu w odniesieniu do tych gruntów upłynął okres 4 lat, a w tym czasie nie zakończono budowy zgodnie z przepisami prawa budowlanego - 4,51 zł od 1 m² powierzchni;

2) od budynków lub ich części:

- a) mieszkalnych - 1,15 zł od 1 m² powierzchni użytkowej,
- b) związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej oraz od budynków mieszkalnych lub ich części zajętych na prowadzenie działalności gospodarczej - 30,75 zł od 1 m² powierzchni użytkowej,
- c) zajętych na prowadzenie działalności gospodarczej w zakresie obrotu kwalifikowanym materiałem siewnym - 15,92 zł od 1 m² powierzchni użytkowej,
- d) związanych z udzielaniem świadczeń zdrowotnych w rozumieniu przepisów o działalności leczniczej, zajętych przez podmioty udzielające tych świadczeń - 6,93 zł od 1 m² powierzchni użytkowej,
- e) pozostałych, w tym zajętych na prowadzenie odpłatnej statutowej działalności pożytku publicznego przez organizacje pożytku publicznego - 10,61 zł od 1 m² powierzchni użytkowej;

3) od budowli lub ich części:

- a) służących do odprowadzania i oczyszczania ścieków - 1% ich wartości określonej na podstawie art. 4 ust. 1 pkt 3 i ust. 3 - 7 ustawy o podatkach i opłatach lokalnych,
- b) pozostałych - 2% ich wartości określonej na podstawie art. 4 ust. 1 pkt 3 i ust. 3 - 7 ustawy o podatkach i opłatach lokalnych.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Zawadzkiego.

§ 3. Uchwała podlega ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Województwa Opolskiego.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2025 r.

Opracowała:

Kierownik Referatu
Finansowo-Budżetowego

Halina Cytańska

SKARBNIK
Gminy Zawadzkie

SEKRETARZ GMINY

Małgorzata Kowalska

Wniosek o zmianę budżetu gminy
z dnia 11 października 2024 r.
dotyczy zmian w budżecie gminy
na rok 2025

data podpis i pieczęć

Strona 1

Uzasadnienie

do projektu Uchwały Rady Miejskiej w Zawadzkiem w sprawie określenia wysokości stawek podatku od nieruchomości

1. Cel podjęcia uchwały.

Określenie wysokości stawek podatku od nieruchomości od 1 stycznia 2025 roku.

2. Stan faktyczny i prawny.

Ustawa z dnia 12 stycznia 1991 r. o podatkach i opłatach lokalnych (Dz. U. z 2023 r. poz. 70 z późn. zm.) jest aktem prawnym wprowadzającym między innymi obowiązek podatkowy w podatku od nieruchomości, stanowiącego dochody gminy. Warunkiem poboru podatku jest wykonanie dyspozycji, zawartej w art. 5 tejże ustawy, nakładającej na Radę Gminy (tutaj: Radę Miejską) obowiązek określenia stawek podatku od nieruchomości na terenie gminy w drodze uchwały.

Stawki określone przez Radę Miejską nie mogą być wyższe od stawek maksymalnych, które – na podstawie art. 20 w/w ustawy ulegają corocznie zmianie na następny rok podatkowy w stopniu odpowiadającym wskaźnikowi cen towarów i usług konsumpcyjnych w okresie pierwszego półrocza roku, w którym stawki ulegają zmianie, w stosunku do analogicznego okresu roku poprzedniego. Minister Finansów, w drodze obwieszczenia z dnia 25 lipca 2024 r. (Monitor Polski poz. 716) ogłosił górne granice stawek kwotowych podatków i opłat lokalnych na rok 2025, na podstawie Komunikatu Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego w sprawie wskaźnika cen towarów i usług konsumpcyjnych w I półroczu 2024 r., który wyniósł 102,7. Oznacza to, że nastąpił ich realny wzrost o 2,7% (w ubiegłym roku wskaźnik ten wzrósł o 15,0 %).

Projekt uchwały zakłada wzrost obowiązujących do tej pory stawek podatku od nieruchomości o 2,5% dla każdego rodzaju opodatkowania, za wyjątkiem wymienionych poniżej przedmiotów oraz utrzymując na obecnym poziomie stawki dla budowli lub ich części służących do odprowadzania i oczyszczania ścieków, tj. 1% i pozostałych budowli w wysokości 2% ich wartości.

Dla następujących przedmiotów opodatkowania proponuje się przyjąć maksymalne stawki (opodatkowanie obecnie nie znajduje zastosowania w gminie Zawadzkie, ze względu na brak wymienionych gruntów i budynków):

- dla gruntów pod wodami powierzchniowymi stojącymi lub wodami powierzchniowymi płynącymi jezior i zbiorników sztucznych w wysokości 6,84 zł od 1 ha powierzchni,
- dla gruntów niezabudowanych objętych obszarem rewitalizacji, o którym mowa w ustawie z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji i położonych na terenach, dla których miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego przewiduje przeznaczenie pod zabudowę mieszkaniową etc. w wysokości 4,51 zł od 1 m² powierzchni,
- dla budynków lub ich części zajętych na prowadzenie działalności gospodarczej w zakresie obrotu kwalifikowanym materiałem siewnym w wysokości 15,92 zł od 1 m² powierzchni.

Proponowany wzrost stawek podatku od nieruchomości wynika m. in. z następujących czynników (niezależnych od gminy – podwyżki dotyczą wszystkich jednostek samorządu terytorialnego):

- koszty związane z podwyższeniem płacy minimalnej w roku 2025 do wysokości 4.666,00 zł. Obecnie, po dwukrotnym wzroście w roku 2024, płaca minimalna wynosi 4.300,00 zł. Zatem wzrost kosztów wynagrodzeń dotyczy każdej z dziewięciu (9) jednostek budżetowych gminy oraz urzędu,
- koszty związane z podwyższeniem stawki godzinowej dla umów cywilnoprawnych w roku 2025 do wysokości 30,50 zł. Obecnie, po dwukrotnym wzroście w roku 2024, stawka wynosi 28,10 zł,
- stały wzrost cen usług, materiałów, związanych z planowanymi przez gminę inwestycjami.

Skutki obniżenia górnych stawek podatków obliczone za okres II kw. 2024 r. (ubytek w dochodach gminy spowodowany rezygnacją z maksymalnych stawek podatków) przedstawiają się następująco:

- w podatku od nieruchomości od osób prawnych – 455.482,64 zł,
 - w podatku od nieruchomości od osób fizycznych – 111.268,64 zł,
 - w podatku od środków transportowych od osób prawnych – 74.208,19 zł,
 - w podatku od środków transportowych od osób fizycznych – 58.027,30 zł,
- co łącznie daje kwotę **698.986,77 zł**.

3. Skutki społeczne, gospodarcze i finansowe.

Ustalenie stawek podatku od nieruchomości na poziomie znacznie niższym od ustawowych, ma wpływ na utratę dochodów bieżących.

Gmina realizuje zadania własne oraz zlecone. Wiele zadań, które zostało scedowanych na gminę, gmina finansuje samodzielnie lub w większej części. Przekazanie tych zadań przez organy rządowe nie daje gwarancji otrzymania dodatkowych środków finansowych na obsługę zadań zleconych.

Nadmienia się, iż zgodnie z ustawą z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2023 r. poz. 1270 z późn. zm.), wydatki bieżące gminy mogą być pokryte wyłącznie dochodami bieżącymi. Należy zauważyć, iż podatki to jedno z głównych źródeł finansowania budżetu i zadań własnych, a także jeden z największych (stabilniejszych) dochodów bieżących gminy.

Przyjęcie zaproponowanych stawek wpłynie na możliwość realizacji podstawowych zadań gminy, wynikających z obowiązujących ustaw, właściwe i rzetelne wykonanie przez gminę Zawadzkie swojej funkcji. Podwyższenie podatków przyczyni się do dalszego rozwoju gminy, finansowania inwestycji w ramach własnego budżetu oraz utrzymanie wszystkich jednostek budżetowych i infrastruktury. W przypadku przyjęcia proponowanych stawek podatku na rok 2025 dla poszczególnych przedmiotów opodatkowania, planuje się wzrost dochodów gminy o kwotę **247.563,88 zł**, przy założeniu, że wszyscy podatnicy uregulują swoje zobowiązania.

Poniżej przedstawiono wpływy dochodów z tytułu podatku od nieruchomości w poszczególnych latach budżetowych (mając na uwadze coroczny wzrost stawek podatku od nieruchomości):

- rok 2020 – 7.992.254,59 zł,
- rok 2021 – 8.309.367,62 zł,
- rok 2022 – 9.322.844,79 zł,
- rok 2023 – 10.464.353,67 zł,
- rok 2024 (w zakresie planu) – 11.700.000,00 zł.

W dalszej części uzasadnienia przedstawiono propozycję stawek podatku na rok 2025 oraz potencjalne skutki podwyższenia stawek.

Kierownik Referatu
Finansowo-Budżetowego

Halina Cytacka

Tabela nr 1

Propozycje stawek podatku na 2025 rok

Przedmiot opodatkowania	Stawki obowiązujące w roku 2024	Propozycja stawek na 2025 rok	Różnica pomiędzy stawkami w złotych/w procentach (+/-)	Górne granice stawek kwotowych podatków na rok 2025 (Obwieszczenie Ministra Finansów)
1) Grunty:				
a) związane z prowadzeniem działalności gospodarczej, bez względu na sposób zakwalifikowania w ewidencji gruntów i budynków	1,33	1,36	+0,03	1,38
b) pod wodami powierzchniowymi stojącymi lub wodami powierzchniowymi płynącymi jezior i zbiorników sztucznych	6,66	6,84	+0,18	6,84
c) pozostałe, w tym zajęte na prowadzenie odpłatnej statutowej działalności pożytku publicznego przez organizacje pożytku publicznego	0,67	0,69	+0,02	0,73
d) niezabudowane objęte obszarem rewitalizacji	4,39	4,51	+0,12	4,51
2) Budynki lub ich części:				
a) mieszkalne	1,12	1,15	+0,03	1,19
b) związane z prowadzeniem działalności gospodarczej oraz budynki mieszkalne lub ich części zajęte na prowadzenie działalności gospodarczej	30,00	30,75	+0,75	34,00
c) zajęte na prowadzenie działalności gospodarczej w zakresie obrotu kwalifikowanym materiałem siewnym	15,50	15,92	+0,42	15,92
d) związane z udzielaniem świadczeń zdrowotnych w rozumieniu przepisów o działalności leczniczej, zajęte przez podmioty udzielające tych świadczeń	6,76	6,93	+0,17	6,95

e) pozostałe, w tym zajęte na prowadzenie odpłatnej statutowej działalności pożytku publicznego przez organizacje pożytku publicznego	10,35	10,61	+0,26	11,48
3) Budowle lub ich części:				
a) służące do odprowadzania i oczyszczania ścieków	1,0 %	1,0%	-	2% wartości określonej w art. 4 ust. 1 pkt 3 i ust. 3-7
b) pozostałe	2,0%	2,0%	-	2% wartości określonej w art. 4 ust. 1 pkt 3 i ust. 3-7

źródło: opracowanie własne

Tabela nr 2

Przykładowe skutki podwyżek stawek podatku od nieruchomości na 2025 rok

Podatnik posiadający mieszkanie w bloku oraz garaż wraz z gruntem						
Przedmiot opodatkowania	Podstawa opodatkowania	Stawka podatku		Kwota podatku w 2024 r.	Planowana kwota podatku w 2025 r.	Różnica
		2024 r.	Propozycja stawki na 2025 r.			
1. Lokal mieszkalny	60 m ²	1,12	1,15	67,20	69,00	1,80
2. Budynek gospodarczy	18 m ²	10,35	10,61	186,30	190,98	4,68
3. Grunty pozostałe	125 m ²	0,67	0,69	83,75	86,25	2,50
Razem				337,25 ~ 337,00	346,23 ~ 346,00	8,98 ~ 9,00

Podatnik posiadający dom mieszkalny, garaż oraz działkę						
Przedmiot opodatkowania	Podstawa opodatkowania	Stawka podatku		Kwota podatku w 2024 r.	Planowana kwota podatku w 2025 r.	Różnica
		2024 r.	Propozycja stawki na 2025 r.			
1. Budynek mieszkalny	90 m ²	1,12	1,15	100,80	103,50	2,70
2. Budynek gospodarczy	30 m ²	10,35	10,61	310,50	318,30	7,80
3. Grunty pozostałe	900 m ²	0,67	0,69	603,00	621,00	18,00
Razem				1.014,30 ~1.014,00	1.042,80 ~1.043,00	28,50 ~ 29,00

źródło: opracowanie własne

Tabela nr 3

Przykładowe skutki podwyżek stawek podatku od nieruchomości na 2025 rok

Podatnik będący przedsiębiorcą (średni przedsiębiorca) – opodatkowanie dotyczy budynków lub ich części wraz z gruntem, związanymi z prowadzeniem działalności gospodarczej						
Przedmiot opodatkowania	Podstawa opodatkowania	Stawka podatku		Kwota podatku w 2024 r.	Planowana kwota podatku w 2025 r.	Różnica
		2024 r.	Propozycja stawki na 2025 r.			
1. Budynki związane z działalnością gospodarczą	9.123 m ²	30,00	30,75	273.690,00	280.532,25	6.842,25
2. Grunty związane z działalnością gospodarczą	23.062 m ²	1,33	1,36	30.672,46	31.364,32	691,86
Razem				304.437,46 ~ 304.437,00	311.980,32 ~ 311.980,00	7.542,86 ~ 7543,00

Przykładowe skutki podwyżek stawek podatku od nieruchomości na 2025 rok

Podatnik będący przedsiębiorcą (mały przedsiębiorca) – opodatkowanie dotyczy budynków lub ich części wraz z gruntem związanymi z prowadzeniem działalności gospodarczej						
Przedmiot opodatkowania	Podstawa opodatkowania	Stawka podatku		Kwota podatku w 2024 r.	Planowana kwota podatku w 2025 r.	Różnica
		2024 r.	Propozycja stawki na 2025 r.			
1. Budynki związane z działalnością gospodarczą	1.071 m ²	30,00	30,75	32.130,00	32.933,25	803,25
2. Grunty związane z działalnością gospodarczą	5.821 m ²	1,33	1,36	7.741,93	7.916,56	174,63
Razem				39.946,93 ~ 39.947,00	40.933,56 ~ 40.934,00	986,63 ~ 987,00

źródło: opracowanie własne

Załączniki do uzasadnienia do projektu uchwały:

1. Skutki podwyższenia stawek podatku od nieruchomości w 2025 roku.
2. Stawki podatku od nieruchomości w innych gminach w 2025 roku – analiza porównawcza.
3. Zestawienie stawek podatku od nieruchomości w latach 2019-2024 w gminie Zawadzkie.

Opracowały:

Halina Cytacka – Kierownik Referatu FN

Janina Chlebowska – Starszy Specjalista w referacie FN

Kierownik Referatu
Finansowo-Budżetowego

Halina Cytacka

Załącznik nr 1 do uzasadnienia
projektu uchwały RM
w Zawadzkim
w sprawie określenia wysokości
stawek podatku od nieruchomości

Skutki podwyższenia stawek podatku od nieruchomości w 2025 roku

Przedmiot opodatkowania (z wyłączeniem przedmiotów nie występujących w gminie)	Podstawa opodatkowania (w m ² /zł)	2024 rok		Propozycja wzrostu stawek na 2025 rok			
		Stawka	Kwota podatku (w zł)	Maksymalne stawki (w zł/%)	Propozycja stawki (w zł/%)	Kwota podatku (w zł)	Różnica podatku w skali roku (w zł)
1. Grunty związane z prowadzeniem działalności gospodarczej	1 075 629	1,33	1 430 586,57	1,38	1,36	1 462 855,44	32 268,87
2. Grunty pozostałe	1 498 885	0,67	1 004 252,95	0,73	0,69	1 034 230,65	29 977,70
3. Budynki mieszkalne	302 205	1,12	338 469,60	1,19	1,15	347 535,75	9 066,15
4. Budynki związane z prowadzeniem działalności gospodarczej	211 954	30,00	6 358 620,00	34,00	30,75	6 517 585,50	158 965,50
5. Budynki związane z udzielaniem świadczeń zdrowotnych	2 264	6,76	15 304,64	6,95	6,93	15 689,52	384,88
6. Budynki pozostałe	65 003	10,35	672 781,05	11,48	10,61	689 681,83	16 900,78
7. Budowle (wartość w zł)	64 376 774	2,0%	1 287 535,48	2,0%	2,0%	1 287 535,48	0,00
8. Budowle (wartość w zł)	28 457 242	1,0%	284 572,42	2,0%	1,0%	284 572,42	0,00
RAZEM PODATEK	x	x	11 392 122,71	x	x	11 639 686,59	247 563,88

Sporządziła: Janina Chlebowska

Załącznik nr 2 do uzasadnienia
projektu uchwały RM
w Zawadzkim
w sprawie określenia wysokości
stawek podatku od nieruchomości

Stawki podatku od nieruchomości w innych gminach w roku 2025 – analiza porównawcza

Przedmiot opodatkowania	Rok 2025	Gminy				
		Ujazd	Ożimek	Olesno	Kędzierzyn- Koźle	Zawadzkie (propozycje stawek)
1) od gruntów						
a) związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej, bez względu na sposób zakwalifikowania w ewidencji gruntów i budynków		1,17	1,32	0,97	1,15	1,36
b) pod wodami powierzchniowymi stojącymi lub wodami powierzchniowymi płynącymi jezior i zbiorników sztucznych		5,67	6,70	3,74	6,70	6,84
c) pozostałych, w tym zajętych na prowadzenie odpłatnej statutowej działalności pożytku publicznego przez organizacje pożytku publicznego (m.in.: grunty niesklasyfikowane jako użytki rolne, np. grunty pod zabudowaniami, grunty do 1 ha fizycznego, które nie stanowią gospodarstwa rolnego)		0,50	0,70	0,46	0,41	0,69
d) niezabudowanych objętych obszarem rewitalizacji, o którym mowa w ustawie z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji i położonych na terenach, dla których MPZP przewiduje przeznaczenie pod zabudowę mieszkaniową, usługową albo zabudowę o przeznaczeniu mieszanym obejmującym wyłączenie te rodzaje zabudowy [...]		0,50	4,40	2,90	4,25	4,51
2) od budynków lub ich części						
a) mieszkalnych (tj. budynek przeznaczony na cele mieszkaniowe, mający postać: budynku wielorodzinnego, jednorodzinnego, a także w zabudowie szeregowej)		0,95	1,03	0,82	0,79	1,15
b) związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej oraz od budynków mieszkalnych lub ich części zajętych na prowadzenie działalności gospodarczej		30,50	33,37	24,00	28,40	30,75
c) zajętych na prowadzenie działalności gospodarczej w zakresie obrotu kwalifikowanym materiałem siewnym		13,00	15,60	8,86	12,65	15,92
d) związanych z udzielaniem świadczeń zdrowotnych (zajętych na prowadzenie działalności gosp. - świadczenia zdrowotne służące zachowaniu, ratowaniu, poprawie zdrowia np. przychodnie, gabinety stomatologiczne, rehabilitacyjne)		5,83	6,80	3,84	6,64	6,93

e) pozostałych (wszystkie inne budynki oprócz budynków mieszkalnych i nie zajętych do prowadzenia działalności gospodarczej, np. budynki gospodarcze, garaże, w tym zajętych na prowadzenie odpłatnej statutowej działalności pożytku publicznego przez organizacje pożytku publicznego)	8,75	10,51	7,30	10,60	10,61
3) od budowli lub ich części (związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej - od wartości budowli lub ich części)	X	X	X	X	X
a) od budowli służących do odprowadzania i oczyszczania ścieków	2%	1%	2%	0,1%	-

źródło: opracowanie własne

Sporządziły:
Halina Cytacka
Janina Chlebowska

Załącznik nr 3 do uzasadnienia
projektu uchwały RM w Zawadzkiem
w sprawie określenia wysokości
stawek podatku od nieruchomości

Zestawienie stawek podatku od nieruchomości w latach 2019-2024 w gminie Zawadzkie

Przedmiot opodatkowania	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Maksymalne stawki na 2025 r. (Obwieszczenie Ministra Finansów)	Projekt uchwały na 2025 r.
Grunty:								
a) związane z prowadzeniem działalności gospodarczej, bez względu na sposób zakwalifikowania w ewidencji gruntów i budynków	0,92	0,94	0,97	1,03	1,15	1,33	1,38	1,36
b) pod wodami powierzchniowymi stojącymi lub wodami powierzchniowymi płynącymi jezior i zbiorników sztucznych	4,71	4,80	4,80	5,17	5,79	6,66	6,84	6,84 (stawka maksymalna)
c) pozostałe, w tym zajęte na prowadzenie odpłatnej statutowej działalności pożytku publicznego przez organizacje pożytku publicznego	0,43	0,48	0,51	0,54	0,60	0,67	0,73	0,69
d) niezabudowane objęte obszarem rewitalizacji	3,08	3,15	3,15	3,40	3,81	4,39	4,51	4,51 (stawka maksymalna)
Budynki lub ich części:								
a) mieszkalne	0,78	0,81	0,84	0,89	0,98	1,12	1,19	1,15

b) związane z prowadzeniem działalności gospodarczej oraz budynki mieszkalne lub ich części zajęte na prowadzenie działalności gospodarczej	21,30	22,50	22,50	25,00	27,00	30,00	34,00	30,75	
c) zajęte na prowadzenie działalności gospodarczej w zakresie obrotu kwalifikowanym materiałem siewnym	10,80	11,18	11,18	12,04	13,47	15,50	15,92	15,92 (stawka maksymalna)	
d) związane z udzielaniem świadczeń zdrowotnych w rozumieniu przepisów o działalności leczniczej, zajęte przez podmioty udzielające tych świadczeń	4,78	4,87	4,95	5,25	5,87	6,76	6,95	6,93	
e) pozostałe, w tym zajęte na prowadzenie odpłatnej statutowej działalności pożytku publicznego przez organizacje pożytku publicznego	5,00	5,75	6,25	7,75	9,00	10,35	11,48	10,61	
Budowle lub ich części:									
a) służące do odprowadzania i oczyszczania ścieków	0,4%	0,4%	0,7%	0,9%	1%	2%	1%	-	
b) pozostałe	2%	2%	2%	2%	2%	2%	2%	-	

źródło: opracowanie własne

Sporządziły:
Halina Cyrańska
Janina Chlebowska